

เทศน์อบรมพระ ณ วัดป่าบ้านตาด
เมื่อวันที่ ๒๖ กันยายน พุทธศักราช ๒๕๒๒

ฝังใจมานาน

พระไม่รับมากขนาด ๑๘ องค์ก็เต็มที่แล้ว ปีนี้ถึง ๒๕ องค์ ต้องได้ระมัดระวัง เป็นกังวลกับหมู่กับเพื่อนทั้ง ๆ ที่ตั้งใจมาชำระกิเลส แต่ในขณะที่เดียวกันเราก็ไม่เชื่อว่า จะเป็นการชำระกิเลส มันจะเป็นการฟุ้งฟูกิเลส หรือสั่งสมกิเลสส่งเสริมกิเลสขึ้นในวง หมู่คณะก็เป็นได้ อันนี้เป็นสิ่งสำคัญมาก มันเคยเห็นมานี่นะ ถ้าเห็นกิเลสเป็นภัยแล้ว ก้าวไปได้อย่างรวดเร็วระภาวณา แต่ไม่เห็นกิเลสเป็นภัยการภาวณาถึงไม่ก้าว ด้วยเหตุ นี้กิเลสมันถึงก้าวออกได้อย่างรวดเร็วเสมอไปยิ่งกว่าธรรม

การปฏิบัติเราเคยตัดสินทานเราว่าอย่างนั้นก็ถูก หรือตัดสินทานกิเลสก็ถูก คิดดูนอนแแนวเป็นไขมาลาเรีย ลูกไม่ขึ้นวันหนึ่งวันนี้ไม่บิณฑบาตไม่กิน คิดดูชิใช้ มาลาเรีย เอาหนัก ๆ ๗ วันเต็ม ๆ ผมยังไม่ลืมนะ อย่างหนักตั้งแต่เข้าจนกระทั่งยันคำ เป็นหลายหนเป็นอย่างนี้ แต่จำได้ว่าถ้ายังฉันอยู่แล้วก็บิณฑบาตได้ เอาเจ้าของนะตัด เจ้าของ เพราะกำลังใจนั้นแหละสำคัญ นี่เห็นหมู่เพื่อนออกแดดอืดอาด โอ๊ย ดูไม่ได้ นะ เป็นเล็ก ๆ น้อย ๆ จะตายแล้วไปไม่ได้ ๆ เป็นไข้หวัดไข้อะไรเท่านั้นก็ไปไม่ได้ บิณฑบาตไม่ได้

นี่ซิเราไม่เคยพูดนะฟังจะมาพูดวันนี้ มันฝังใจมานานเพราะรับหมู่เพื่อนมาเป็น เวลานาน เราไม่เคย เพราะจิตมันดิ่ง ๆ อย่างนั้นไม่ได้อ่อนแอตามธาตุขันธ์ นุ่นนะมัน ลูกไม่ขึ้น ลูกไม่ขึ้นจริง ๆ เอ้า ไม่ไปวันนี้ไม่ฉันว่างั้นเลย มีวันเดียวมันไปไม่ได้ไม่ฉัน ที่ไปไม่ได้ไม่ไปและไม่ฉันมีมากอันนี้ เป็นไข้ที่ไม่ไปไม่ฉัน เช่น อยู่หนองผือหมู่คณะมาก กราบเรียนพ่อแม่ครูจารย์วันนี้กระผมจะไม่บิณฑบาตธาตุรู้สึกไม่ค่อยสะดวก ว่างั้นเลย ท่านไม่ว่าอะไร ไม่ฉัน แล้วไม่ใช่มาเต็ดอยู่สำนักพ่อแม่ครูจารย์นะ มาอยู่ที่นั่นผมไม่ได้ เต็ด เพราะหมู่เพื่อนมากผมก็เป็นภาระมากเหมือนกัน

ดูแลพระเณรไม่ใช่ของเล่น ๆ นะ พ่อแม่ครูอาจารย์เป็นผู้ปกครองหมู่เพื่อน แต่เราเพื่อความสะดวกสำหรับท่าน เพราะฉะนั้นเราจึงต้องเข้มงวดกวดขันกับพระกับ เณรในวัดนั้น ประหนึ่งว่าเป็นเจ้าอาวาสอยู่ลับ ๆ นะ พระเณรองค์ไหนมีกิริยาอาการ ทำทางไม่ดีนี้เรียกมาเลย ไล่เบียดกันเข้าเลย บางทีก็ประชุมลับกันเงียบ ๆ หมดทั้งวัด เว้นแต่ผู้ที่อุปถัมภ์อุปฐากท่านไม่ไปโดยเฉพาะเท่านั้น นอกนั้นเรียกประชุมกัน ถ้าเห็น อะไร ๆ ไม่ดีไม่งาม

อย่างนั้นแหละผมเพื่อให้ท่านได้อยู่สะดวกสบาย เพราะเราต่างคนต่างมาเอง ท่านไม่ได้เชื่อเชิญนิมนต์มาแล้วให้ท่านหนักใจทำไม มาไม่ได้เรื่องได้รวมมาก่อเหตุก่อเรื่องก่อราวขึ้นมาในวัด มาที่บถมโถมตีครูบาอาจารย์ ไม่ได้มาส่งเสริม

นี่เข็ดนะเพราะได้ผ่านมานานสังคมาของพระ ไม่ว่าทางปริยัติไม่ว่าทางปฏิบัติเรา ได้ผ่านมาพอ ๆ กัน ทางปริยัติก็เรียนหนังสืออยู่ที่ปี ไม่ว่าวัดราชภู่วัดหลวงเข้าทั้งนั้น สมาคมหมด นอกจากเรียนแล้วก็ยังต้องได้สมาคม สมาคมกับพระผู้ใหญ่ผู้น้อยวัดใหญ่ วัดน้อยวัดอะไรสมาคมไปหมด มันก็รู้เรื่องชิว ทางกรรมฐานก็เกี่ยวข้องกันมาเรื่อยตั้งแต่ ออกปฏิบัติจนกระทั่งปานนี้ ทำไมจะไม่รู้เรื่องกรรมฐาน อยู่กับหมู่กับคณะกับครูบา อาจารย์ก็เคยอยู่ หมู่เพื่อนมาอยู่ด้วยกันเป็นยังงี้ก็เคยรู้เคยเห็นกันมาแล้ว เราก็หนักใจไม่ใช่บ่อย ๆ แต่กัทนเอา

ดูอาการของพ่อแม่ครูบาอาจารย์เวลาเราจะไปไหน รู้สึกว่าอาการของท่าน แต่ท่านก็ไม่ห้ามจริง ๆ แต่อาการของท่านเราทราบที่ท่านไม่ยอมให้เราไป ท่านคงเห็นโทษอันหนึ่งนั่นแหละ เวลาเราไปนั้นพระเถระเป็นยังงี้ ๆ ท่านต้องทราบอย่างแน่นอน เวลาเรามาพระเถระเป็นยังงี้ เราดูอาการท่านเราก็ตราบ เราไปไม่กี่วัน เอ้ ท่านมหาไม่เห็นเอาธรรมะมาพูดมาคุยกันนา จากนั้นก็ใส่ปัญหาละหรือไปหาชดช้ายชดชวาอยู่ที่ ไทหนา นั้นท่านใส่ปัญหา พระองค์เก่ง ๆ มันมีนะมันแอบ ๆ ชดช้อน ทั้ง ๆ ที่ท่านเทศน์บ้าง ๆ อยู่

อันนี้ไม่มีในคัมภีร์ แต่คัมภีร์ออกมาจากไหนถ้าไม่ออกมาจากใจ ท่านอาจารย์ มันเป็นพระประเภทใดที่จะไม่เชื่อไม่วิใจท่าน นี่เราลงตรงนี้ ท่านพูดโต้ง ๆ ผมไม่ทราบเป็นยังงี้พูดอย่างเด็ดนะ นี่เป็นอาการที่สอนหมู่เพื่อนเหมือนกัน ตักช้อนขึ้นมาจะชดในบาตรนี้มันเป็นยังงี้ มันขวางขึ้นมาทันที ว่าอย่างงี้เลย พูดอย่างเด็ด เพราะฉะนั้น จึงไม่ชด มันขวางท่านว่าอย่างนั้น

ฉันในบาตรฉันเพื่อความเห็นภัยอะไรยังงี้จะเอาช้อนไปขวางเข้าอีก มันก็ขวาง ความเห็นภัยละชิ ส่งเสริมวัฏจักรละชิ ส่งเสริมตัวกิเลสให้มันมีรสเอร็ดอร่อยอะไรต่ออะไร ผสมลงไปนั้นแล้วเพื่อจะได้เห็นโทษของเรื่องกิเลส ยังเอาช้อนไปตักชดเพื่อความเอร็ดอร่อยอีกมันอะไร มันปฏิบัติเพื่อล้นไม่ได้ปฏิบัติเพื่อธรรม ท่านพูดเด็ด ๆ เราจำไม่ลืม เวลาท่านพูดอย่างนั้นท่านก็ทราบ เราเคยฉันทช้อนที่ไหน ตั้งแต่ได้ยีนนั้นแล้วเราไม่เคย เพราะได้ยีนตั้งแต่ไปแรก ๆ อยู่แล้ว เราฟังจริง ๆ ไม่ได้ฟังเล่น ๆ

เราลงจริง ๆ ลงท่านอาจารย์มันไม่มีอะไรเหลือเลย ลงอย่างเต็มที่เต็มฐาน ลงด้วยเหตุด้วยผลด้วยอรรถด้วยธรรมของท่าน ท่านเต็มไปด้วยเหตุผลทุกสิ่งทุกอย่างหาที่ค้านไม่ได้ ลง-ลงจริง ๆ เรา ถ้าไม่ลงหากไม่ลง ทุกสิ่งทุกอย่างถ้าลงต้องลงด้วยเหตุ

ผล อย่างอื่นจะมาบังคับเราให้ลงมือไม่ได้สำหรับผมเอง ใครจะอวดอำนาจาสนามา จากไหนมาบังคับเราให้ลงมือก็เถอะ สามโลกธาตุนี้เป็นไม่ลง ถ้าเหตุผลอย่างเดียวกันนั้น สมมุติว่ามากขึ้นไว้ขนาดเส้นผมเส้นหนึ่งเท่านี้ผมจะไม่ผ่าน ผมจะไม่ข้ามไม่ลอดไม่ฝืน ยอมทันที นั่นเราอยู่ในเหตุผลอันนั้นเราเคารพ

นี่สอนหมู่เพื่อนมากี่หลายปีทั้งใหม่ทั้งเก่ามาอยู่คละเคล้าสับปนกันไป นิสัยใจ คอหยาบละเอียดมีต่างกันคนเรา ส่วนมากเอานิสัยเดิมมาใช้ นิสัยเคยเป็นยังไง ๆ มักจะอันนั้นละออกมาก่อน เหมือนกับวัวตัวอยู่ปากคอกนั้นแหละ นิสัยนั้นเป็นเหมือน วัวอยู่ปากคอก พอเปิดประตูบีบมันบีบออกก่อนแล้ว พอมีเรื่องอะไรมาสัมผัสบีบ เหมือนกับเปิดประตูให้กิเลสประเภทผัสนิสัยนั้นออกทันที ๆ มองไม่ทัน นี่อันหนึ่งผม วิดถกวิจารณ์มากที่เกี่ยวกับหมู่คณะ

นอกจากจะสั่งสอนหมู่เพื่อนให้ชำระจิตใจของตนให้มีความสงบผ่องใสไปโดย ลำดับ ๆ แล้ว ยังต้องได้ระวังเรื่องเกี่ยวกับการอยู่ด้วยกัน โดยที่ต่างองค์ต่างมาต่าง องค์ต่างอยู่ในที่ต่าง ๆ และจริตนิสัยต่าง ๆ กันมา กลัวจะเอานิสัยเดิมซึ่งใช้ไม่ได้นั้น ละเข้ามาอวดในสนามรบกับกิเลส จะมาอวดฉลาดตัวเองขึ้นในที่นี้ ขึ้นในวงหมู่คณะซึ่ง เป็นการอวดความโง่อย่างไม่มีลิม ให้อภัยกันไม่ได้ไม่มีลิมเลย นี่สำคัญ อันนี้เป็นของที่ หยาบมากอย่าได้แสดงเป็นอันขาด ตั้งแต่มันมีอยู่มากน้อยเพียงไรยังตั้งใจจะฆ่าจะ ชำระมัน แล้วอะไรจะเสริมมันให้มีกำลังวังชาขึ้นมากกระทบกระเทือนหมู่เพื่อนนี้เรียกว่า เลวที่สุด

หากว่ามีเรื่องใดเกิดขึ้นมาแล้วผมไม่ได้เหมือนพระทั้งหลาย ผมเรียนตรง ๆ บอกตรง ๆ ผมไม่มีอำนาจาสนามีความรู้ความฉลาดที่จะไกลเกลี่ยอย่างนั้นอย่างนี้ นอกจากต้องออกไปเท่านั้น อยู่ไม่ได้ สถานที่นี้ไม่ใช่โรงเลี้ยงหมาให้กัดกัน นี่เลี้ยง พระ พระเป็นผู้ประเภทใดจึงเรียกว่าพระ เลี้ยงพระต่างหากไม่ใช่เลี้ยงหมาให้กัดกัน เพราะฉะนั้นใครจึงให้ระมัดระวังเรื่องอย่างนี้ ซึ่งเป็นเรื่องที่หยาบโหล่นที่สุดในวงปฏิบัติ ผู้ที่จะฆ่ากิเลสจะกลับมาแหลมเขี้ยวแหลมฟันกัดกัน กลายเป็นเรื่องเรียนวิชาสุนัขไป

ดูหัวใจเจ้าของมันกระเพื่อมออกมาตรงนั้นแหละก่อนเพื่อน จะมาสัมผัสตาก็ดี หูก็ดี นี่สำคัญ สองอันนี้สำคัญ เมื่อสัมผัสเข้ามาแล้วไอ้ที่มันอยู่ปากคอกมันก็ไหลออกมาทันที สถิตจะไม่ทัน ถ้ามีสติอยู่นั้นแล้วทัน หนีสติไปไม่พ้น สิ่งนี้เป็นสิ่งหยาบ ๆ ที่ ออกมาแสดงต่อกัน จึงไม่ควรให้มันแสดงได้เพราะสติมีอยู่ นอกจากมันละเอียดกว่านั้น ที่แสดงอยู่โดยลำพังของตัวเอง ทันบ้างไม่ทันบ้างเป็นธรรมดา แต่ที่จะมาแสดงกับหมู่ เพื่อน มาขายจ่ายตลาดต่อหมู่เพื่อนไอ้ของเลวทรามอันนั้นนะ มันทันทั้งนั้นแหละ

นอกจากจะเปิดดอกหรือรื้อรั้วทิ้งออกหมด ให้มันออกได้อย่างสะดวกสบายของมันเท่านั้น

ใครอย่าอวดฉลาดด้วยกิเลสไม่ใช่ของดี นั่นละคือความอวดโง่งของตัวเอง ถ้าเป็นธรรมแล้วไม่อวดฉลาดแต่นิมนวลไปหมด น่าดู ธรรมเป็นอย่างนั้น เหมือนมิดคัมในฝึกเวลาต้องการจะใช้ถอดออกมา ฟันลงไปแทงลงไป จะใช้ประโยชน์อะไรใช้ตามต้องการ เมื่อเสร็จเรียบร้อยแล้วเก็บพับเข้าฝักเรียบร้อยไว้ในสถานที่อันดีงาม ไม่ทิ้งเกลื่อนกลาด นั่นเป็นอย่างนั้นผู้ปฏิบัติ

นี่เรามีเจตนาอย่างยิ่งต่อหมู่เพื่อนที่มาอยู่ด้วย ไม่อยากรับมากเท่าไรก็จำได้รับก็เพราะเห็นใจหมู่เพื่อนที่มาศึกษา โดยที่เราคำนึงถึงเรื่องของเราก่อนอื่น เราเคยเป็นผู้น้อยที่วิงวาทครูบาอาจารย์ องค์ไหนที่ควรจะเป็นที่พึ่งที่อาศัยเป็นที่ไว้วางใจได้รับความร่มเย็นเป็นสุข และแน่นอนในการชี้บอกแนวทางทั้งภายในภายนอกได้โดยละเอียดทั่วถึง เราพอใจเราหิวกระหายอยากพบ อยากอยู่กับครูบาอาจารย์องค์นั้น ยกตัวอย่างเช่น ไปหาพ่อแม่ครูอาจารย์มัน ไปหิวกระหาย อยากไปอยากพบอยากเห็นอยากอยู่กับท่านกลัวท่านจะไม่รับก็ยิ่งกลัวกลัวอะไรเสียอีก

ในเบื้องต้นที่จะทำให้จิตใจมันขึ้นอย่างคึกคัก ก็เราได้ยินจากพระองค์หนึ่งจำชื่อไม่ลืมจนกระทั่งปานนี้ ชื่อพระสีนวล พระองค์นั้นมาจากบ้านนามน ปีพ.ศ. ๒๔๘๔ มาพักอยู่วัดทุ่งสว่าง หนองคาย พอดีเราไปพักอยู่ที่นั่นกับท่านอาจารย์กู พระองค์นั้นก็มาบอกว่ามาจากสกลนคร มาจากสำนักท่านอาจารย์มัน เราก็ยิ่งกระหายด้วยแล้วเรื่องของวัด เรื่องของท่านอาจารย์มัน เราก็ต้องถามทันที แล้วเป็นยังไง มีพระเณรอยู่กับท่านมากไหม โอ๊ย ท่านไม่รับพระเณรมากแหละ อย่างมากไม่เลย ๑๑ - ๑๒ องค์ นี่นับว่าท่านรับมากนะ นี่ก็มี ๑๑ องค์ว่างั้น

ท่านเด็ดเดี่ยวมากใครผิดอะไร ๆ ไม่ได้ ท่านไล่หนีจากวัดเลย เพียงเท่านั้นแหละเราขึ้นถึงใจเลย นี่แหละอาจารย์ของเรา นั่น แทนที่จะกลัวนะ เราต้องการอย่างนี้เราก็คนคนหนึ่ง ทำไมจะต้องทำตัวให้ท่านถึงขนาดท่านไล่หนีจากวัด เราตั้งใจไปหาท่านเพื่ออรรถเพื่อธรรม เราต้องการครูบาอาจารย์เด็ด ๆ อย่างนี้แหละ เหมาะแล้วกับเราที่เป็นคนหยาบซ้าลามก มันยิ่งกระหึ่มทันที อยากจะไปเดี๋ยวนั้นเลยแต่ก็ยังไม่ไปไม่ได้ เพราะตอนนั้นกำลังปวดเอวอยู่ปวดเอวมาก ประคบยาขุ่ยเลยเอวกำเริบ ไปก็อย่างนั้นจริง ๆ เราก็ถึงใจทันที ต้องอย่างนี้ว่างั้นเลย

ความกระหายอยากได้อยู่กับท่าน จะได้อยู่หรือไม่มา ท่านจะรับเราหรือไม่ ที่พักที่อยู่จะพอมือหรือไม่ โอ๊ย เป็นกังวลมากทีเดียว เหมือนกับน้อยเนื้อต่ำใจไว้ก่อนแล้วกลัวจะไม่ได้อยู่ ไปก็เฉื่อย อย่างเมื่อวานนี้พระท่านเนตรนั้นแหละออกไปเมื่อวานนี้ วันนี้

เราเข้าพอดี ภูมิหลังนั้นว่าง ท่านเลยให้เราอยู่หลังนั้น อื้อ เหมาะสมเหลือเกินท่านมหา
มา ท่านเนตรเพ็งไปบ้านนามนเมื่อวานนี้เอง

ตอนนั้นท่านอยู่บ้านโคก มาสร้างวัดใหม่ เราเลยอยู่กับท่าน ดูข้อวัตรปฏิบัติ
อะไร ๆ หาที่ต้องติไม่ได้ พุดอะไรออกมาเป็นเหตุเป็นผลเป็นอรรถเป็นธรรม เต็ด
เดี่ยวอาจหาญ พุดไม่มีสะทกสะท้าน ไม่ได้คิดเกรงอกเกรงใจผู้ใดยิ่งกว่าความถูกต้องดี
งามอันเป็นหลักธรรมซึ่งเป็นเครื่องดำเนิน เรายอมรับทันที ๆ ๆ ลงใจ พอท่านรับเท่า
นั้นเราดีใจจนบอกอะไรพุดอะไรไม่ถูก ความดีใจว่าท่านเมตตารับเอาไว้

เราเห็นเหตุการณ์อย่างนี้เองเกี่ยวกับหัวใจของเรา นำมาเทียบกับหัวใจหมู่เพื่อน
ที่เสาะแสวงหาครูหาอาจารย์ เราถึงได้รับหมู่เพื่อน ถึงจะมากเลยกำลังนิสัยวาสนาของ
เราเราก็ยังยอมรับยังฝืน เอ้า พุดง่าย ๆ หนักก็ยังพยายามแบก-แบกภาระในการดูแล
อบรมสั่งสอนหมู่เพื่อนเราก็ยอมรับ เพราะฉะนั้นจึงให้เห็นใจที่มีเจตนาต่อหมู่เพื่อนมาก
ขนาดไหน เราไม่เคยห่วงใยกับผู้หนึ่งผู้ใดเลยในฝ่ายฆราวาสยิ่งกว่าพระ

ใครจะมาเกี่ยวข้องกับเรามากน้อยเพียงใดเราไม่เห็นเป็นกังวลอะไรกับใครเลย
จะมากน้อยควรจะต้อนรับกันขนาดไหนก็ต้อนรับไปตามความเหมาะสมของพระกับ
ฆราวาสเท่านั้น เราไม่มีความปกป้องไม่มีความมุ่งมั่น เหมือนกับการปกป้องกับพระด้วยความ
ความมุ่งมั่นต่อการอบรมสั่งสอน ที่จะให้พระทั้งหลายซึ่งอยู่ในวัดของเรา ที่เป็นพระ
ของเราที่ดีมีกำลังทางด้านจิตใจขึ้นไปเป็นลำดับ เรามีความมุ่งมั่นมากกับหมู่เพื่อน
เพราะฉะนั้นถ้าหากเรื่องใดไม่ดีเป็นการกระทบกระเทือนหรือทะเลาะกันเกิดขึ้น จะเป็
นการทำลายจิตใจของเราในจุดนี้อย่างมากมายทีเดียว เหมือนกับว่าผิดหวัง

อย่างน้อยก็ให้มีความสงบในวงคณะ มากกว่านั้นขอให้ได้หลักจิตใจไปประพฤติ
ปฏิบัติ ตลอดถึงข้อวัตรปฏิบัติต่าง ๆ นำไปใช้ไปปฏิบัติตนเอง เพราะเราสอนเราเรียน
ตรง ๆ เราไม่ได้คุยได้อวด เราแนะนำสั่งสอนหมู่เพื่อนเราสั่งสอนด้วยความแน่ใจจริง
ๆ เฉพาะอย่างยิ่งทางด้านจิตตภาวนา ซึ่งเป็นธรรมที่เราได้เคยผ่านมาเต็มสติกำลังของ
เราแล้วทุกแง่ทุกมุม ไม่ว่าสมาธิหรือสมาธิประเภทใด เราเคยได้ปฏิบัติมาอย่างโชกโชน
แล้ว เราไม่คุยเราพุดตามความจริงที่เป็นความหนักแน่น ที่เป็นความถนัดชัดเจนอยู่
ภายในจิตใจของเรา ทั้งด้านเหตุคือการปฏิบัติมา และผลที่ปรากฏขึ้นในจิตใจของเรา
มากน้อยในหลักของสมาธิขั้นนั้น ๆ ตลอดถึงปัญญาเป็นลำดับลำดับไป

ตั้งแต่ขั้นเริ่มแรกของปัญญา จนกระทั่งถึงปัญญาอันสุดกำลังความสามารถของ
เรา ตลอดถึงผลที่ได้ปรากฏขึ้นมาอย่างไรจากสมาธิเป็นขั้น ๆ จากปัญญาเป็นตอน ๆ
ขึ้นไปจนกระทั่งถึงวาระสุดความสามารถของเรา เราก็ได้แสดงทั้งเหตุแห่งสมาธิปัญญา
เหล่านี้ และผลที่ตนเคยได้รับมากน้อยอย่างไรต่อหมู่เพื่อนทั้งนั้นไม่เคยปิดบังลี้ลับ

เราไม่สงสัยในวิธีการสั่งสอนหมู่เพื่อน ว่าเห็นจะเป็นอย่างนั้นอย่างนี้ในอุบายวิธีที่เรานำมาสอนนี้ เราสอนด้วยความแน่ใจจริง ๆ ส่วนใดที่ว่าอย่าให้อย่า เช่นอย่างพระที่ไปนี้เราก็อธิบายให้ฟังย่อ ๆ จิตมันฟุ้ง ๆ เป็นยังไงมาที่ดั่งที่เล่าให้ฟังวันนี้ เราบอกให้ย้อนกลับมาอย่าออกเป็นอันขาดนะเราว่า ให้เข้ามาสู่จุดแห่งความรู้ อาการทั้งหลายเหล่านั้นจะหายไป สิ่งเหล่านี้ผมเคยเป็นแล้ว แล้ววันหลังมานี้ผมยังมาเทศน์ถึงเรื่องจิตที่มันฟุ้ง ๆ ขึ้นไป ความสว่างฟุ้งขึ้น นุ่นจรดเมฆ จิตมันเกิดความติดเกิดความพัวพันชอบใจ เป็นลักษณะอ้อยอิงคล้ายตาม ๆ เราเห็นทำไมดีรีบอวยจิตย้อนเข้ามา ๆ จนกระทั่งเข้าสู่ความสงบตามปกติ เพราะจิตถอยตัวเข้ามาสู่จุดผู้รู้ เข้ามาสู่ตัวเอง อาการทั้งหลายเหล่านั้นก็เข้ามาด้วยหมดปัญหาไปในเวลานั้น และทำให้ทราบเรื่องทันที นอกจากนั้นยังทำให้เข้าใจได้หลายด้านหลายทางเกี่ยวกับเรื่องสมาธิ จึงได้สอนพระองค์นั้น

นี่เข้าใจว่าอาจจะมีเงื่อนไขบางอย่างเข้านี้ถึงได้ไปอย่างนั้น นี่ละเงื่อนไขเหล่านี้ละที่ภาวานานี้สาเหตุ เพียงแต่คิดถึงแม่เฉย ๆ หรือเพียงป่วยเฉย ๆ ไม่น่าจะเป็นไปได้ พระมีอายุขนาดนี้แล้วเป็นพระผู้ใหญ่แล้วคิดถึงแม่ มองดูตาววันนั้นผมก็เห็นได้ชัด ตาแหลมคมมาก ถ้าเป็นสุนัข-สุนัขบ้า คือสุนัขบ้าตาแหลมคมนะ คนที่เป็นอย่างนั้นก็เหมือนกัน ตาแหลมคม ผมดูวันนั้น เอ้อ นี่ไม่เข้าท่าแล้ว นั่งวันนั้นกับผมเหมือนกันยกคัมภีร์มาสูผม ผมฆ่าจะตายอดหัวเราะอยู่ภายในใจนี้ท่าจะไม่เข้าเรื่องแล้ว ความเจ็บไข้ได้ป่วยที่ไหนมันก็มี แล้วที่ไหนที่จะมีความสะดวกสบายยิ่งกว่าวัดป่าบ้านตาด รรธอะไร ๆ ก็มี หมอก็มีแต่ลูกศิษย์ลูกหาไปที่ไหนก็ได้ทั้งนั้น

ที่ไหนจะสะดวกยิ่งกว่าวัดป่าบ้านตาด ไม่สบายเกี่ยวกับโรคภัยไข้เจ็บตรงไหนก็ได้ที่นี่นะ รถก็ไม่ยาก หมอก็ไม่ยากถ้าว่าเป็นพระวัดป่าบ้านตาดแล้วสะดวกสบายไปหมดทำไมต้องยุ่งไปถึงบ้านถึงเมือง แก่ก็หาอุบายพูดอย่างดี ๆ ของแกไป แล้วไปในพรรษาจะไปอะไร ซึ่งไม่ใช่เป็นเหตุสุดวิสัยพอที่จะต้องไป แก่ก็ยกคัมภีร์ขึ้น ในวินัยมีอยู่ที่นี่ แก่ก็วางนั้น พอยกปั๊บผมก็เข้าใจทันทีเพราะผมดูตาอยู่แล้วนี่ พอเห็นกิริยาแสดงออกมาประกอบกับเรื่องสายตานั้น แยะบอกมาก็เข้ากันได้ทันทีผมก็เลยหยุดไม่พูดอะไรต่อไป ไม่ได้เรื่องแล้วนี่

เพราะฉะนั้นเวลาจะลงไปถึงได้กระซิบพระ ระวังนะพระองค์นี้จะเริ่มเป็นบ้านะแล้วไม่นานก็เตรียมบริวารแล้วก็สะพายบาตรออกมา มาเจอผมที่นั่นผมก็ว่าให้อีก ว่าก็หน้าตาเฉย มองดูผมไม่กะพริบตาเลย ท่านหาได้รู้ไม่ว่าผมดูกิริยาอาการของท่านเป็นยังไง ๆ บ้าง ผมก็เลยผ่านไปร้าน.พระก็ไปตามผมมา โอ๊ย ผมพูดหมดแล้วละ จะพูด

อะไรก็พูดกันเถอะ ผมว่าให้แกแล้วก็ไม่ทราบแจะไปหรือไม่ไปแหละ ผมก็เดินผ่านไปโน้น ก็ไปจริง ๆ ผมคิดว่ามันมีส่วนตรงนั้นเกี่ยวกับภาวณา

นี่ละการรับหมู่เพื่อนไว้เราสอนจริง ๆ เรารับเป็นภาระของเราจริง ๆ สมกับ โอ ปายิก ปฏีรูป ปาสาทิเกน สมุปาเทหิ เราไม่สั๊กแต่ว่า เราจริงตามหลักธรรมหลักวินัย ทุกอย่าง ไม่ว่าจะโดยลำพังตัวเอง ไม่ว่าจะเกี่ยวกับหมู่กับคณะเราไม่เคยเหลาะแหละ การสอนหมู่เพื่อนก็สอนเพื่อเหตุเพื่อผลเพื่ออรรถเพื่อธรรม เพื่อให้เป็นหลักใจจริง ๆ ขอให้มีใจมั่นคงต่อหลักธรรมหลักวินัยเถอะ อย่าไปมั่นคงต่อกิเลสซึ่งเป็นสิ่งทำลายตัวเอง และผู้เกี่ยวข้องมากนัก อั้นนั้นเป็นความเสียหายมาก อย่ารือย่าอุตรินำมาจ่ายตลาดนะ

วิธีการปฏิบัติ สมาธิก็เคยได้พูดแล้วไม่รู้กี่ครั้งก็หน ดูเหมือนไม่เคยเว้นเรื่อง อุบายนี้ ความสงบของจิตนี้ก็เคยได้พูดอยู่แล้ว ทำยังไงจิตจึงจะสงบ ถ้ามันสงบด้วยคำ บริกรรมไม่ได้ก็ให้มันท่องเที่ยวอยู่ในสกลกาย ท่องเที่ยวไปตรงไหนให้มีความจดจ่อต่อ เนื่องกันไปด้วยเจตนา ถ้าเจตนามีไปโดยลำดับสติก็มีไปตามนั้น สตินั้นแหละเป็นตัว เจตนาสำคัญมากนะ เป็นตัวเสริมเจตนาความระลึกอยู่เมื่อจิตพิจารณาไปที่ตรงไหน ๆ หรือควรจะค้นคว้าอาการต่าง ๆ ภายในร่างกายเพื่อความสงบจิตด้วยปัญญาก็ได้

ถ้าบังคับด้วยสมณะคือการอบรมตัวเองด้วยคำบริกรรมมันไม่สงบ ก็ต้องหา อุบายพลิกแพลงเปลี่ยนแปลงด้วยปัญญาจนมันสงบได้ อุบายวิธีก็อย่างนั้น ถ้านั่งมาก มันไม่สงบ เอ้า เดิน ฟาดมันทั้งวันเป็นไร

นี่เราพยายามให้หมู่เพื่อนได้รับความสะดวกสบาย เพื่อจะบำเพ็ญภาวณา สิ่ง เหล่านี้เราเทียบในหัวใจเราแล้ว นอกจากเทียบตามหลักธรรมหลักวินัยแล้วยังเทียบใน หัวใจเร่อีก เราทำจริง ๆ ภาวณา ตั้งแต่เริ่มภาวณาเราไม่เคยมีการก่อสร้างอะไรทั้ง นั้น ไม่เกี่ยวไม่เกาะเลย มีแต่สร้างหัวใจอย่างเดียว เพราะฉะนั้นการก่อสร้างนี้เรา จึงถือว่าเป็นข้าศึกต่อจิตตภาวนาเป็นอย่างยิ่ง สำหรับโลกเขามันเป็นมงคลแต่สำหรับ พระนั้นนะเป็นอัปมงคลเกี่ยวกับการก่อสร้าง พระผู้ปฏิบัติ เราจึงต้องระมัดระวังเสมอ ทำงานนั้นทำงานนี้ทำมาก ๆ เข้าไปจิตมันฟุ้งชานออกข้างนอก บังคับมันอยู่ภายใน การทำก็มีเป็นธรรมดาแต่อยู่ในความระมัดระวัง แต่อยู่ในขอบเขตแห่งเหตุผลอรรถ ธรรมไม่ให้เลยขอบเขตจนเขาเรียกกลามปาลามเปิมไปนั้น

งานอะไรก็ไม่ให้มาเกี่ยว ใครจะมานิมนต์พระวัดนี้ให้ไปฉันที่ไหน ๆ ผมรักษาไว้ หมดจะให้ผมทำยังไงอีก เพื่อความสะดวกต่อการภาวนาของหมู่เพื่อนผมได้ทำเต็มตาม ความสามารถอยู่แล้ว ทำไมจิตใจจึงสงบไม่ได้ มันไม่จริงไม่จังหรือเป็นยังงี้ ถ้าไม่จริง ทำสั๊กเท่าไรมันก็ไม่ได้เรื่องแหละ ต้องเข้มแข็งซิ นี่ก็เคยพูดเรื่องปฏิบัติทาของตัวเองให้

หมู่เพื่อนฟัง เพื่อให้เป็นคติไม่ได้พูดเพื่ออวด มันไม่มีความรู้สึกนะเรื่องอวด ๆ นี้ อวดไปหาอะไร ไม่ใช่ของจริงมาอวดทำไม เอาของจริงมาพูด ธรรมเป็นของจริง

อย่างได้เคยพูดแล้วและพูดอยู่เรื่อย ๆ ว่างานใดก็ตามที่เราเคยผ่านมาในชีวิตของเราตั้งแต่เป็นฆราวาสมาจนกระทั่งถึงบวช จะหนักหนาขนาดไหนเราไม่เคยเห็นงานเหล่านั้นหนักหนายิ่งกว่างานจิตตภาวนาเลย แม้เรียนหนังสือจนกระทั่งสมองที่อหตด้วยอำนาจแห่งการบังคับ หรือความอยากได้มันบังคับให้เรียน เรียนเสียจนไม่หลับไม่นอนตลอดรุ่ง ๆ ก็เคยเรียน ความจดจำในสมองนี้เลยไม่มี เลอะเทอะไปหมด บังคับให้จดจำ เลยจดจำอะไรไม่ได้ขนาดนั้นก็มิ เพราะอำนาจของจิตบังคับมันไม่ให้หลับให้นอนให้พักผ่อน นี่เราก็อยากเพราะความจดจำ แต่ยังไม่เท่าเสียวหนึ่งของภาวนา

เวลามาภาวนานี้ โห เอาจริงเอาจัง บังคับจิตนี้ซิเป็นสำคัญ มันคิดไปในแง่ใด ๆ นี่ก็เคยพูดให้หมู่เพื่อนฟังบ้างแล้ว เวลาจะมาเข้าค่ายเข้าเข็มคือการภาวนานี้ เราเริ่มภาวนาจะเอาจริงเอาจังเอามรรคเอาผลจริง ๆ แล้วจิตมันประหวัด ๆ แหย็บ ๆ ไปหาตามเรื่องราคะตัณหาจนเจ้าของก็เอะใจ เอ๊ะ ทำไมมันเป็นอย่างนี้ เรียนหนังสืออยู่ที่เฉย ๆ ไม่เห็นมีเกี่ยวข้องกับผู้หญิง บทเวลาจะมาภาวนาเอาจริงเอาจังแล้ว มันทำไมได้ยินเสียงผู้หญิงพูดอะไรนี้มันยิบ ๆ แหย็บ ๆ ข้างใน แต่ไม่ถึงกับแสดงออกมาทางอวัยวะหรืออะไรนะ มันหากมีให้รู้ยิบ ๆ แหย็บ ๆ อยู่ภายในจิต

เอ๊ะ มันยังงั้นทำไมจึงเป็นอย่างนี้ จึงขยับเข้าไปเรื่อย สติปัญญาขยับเข้าไปเรื่อย ความจริงก็คือมันมีสติ เวลาเราฝึกฝนเข้าไปจริง ๆ แล้วสติมันทันกัน มันแหย็บอะไรมันก็รู้ ๆ เราหากไม่เข้าใจตอนนั้น เวลาผ่านไปแล้วเรารู้ อ้อ มันเป็นอย่างนั้นเพราะมันมีสติอย่างนั้น ๆ แน่ะ มันเข้าใจ จนกระทั่งจิตเข้าสู่สมาธิมีความสงบเย็นแล้วเรื่องเหล่านี้มันก็หายของมันไป ก่อนที่เรียนหนังสือมันก็เหมือนกับหลังหมี่นี้จะว่าจิตมันเหมือนหลังหมี่ หลังหมี่มันเป็นยังงั้นมันดำหรือมันขาว เราไม่ได้พูดหมี่ขาวนะเราพูดหมี่ดำต่างหาก ดำไปหมดมันจะได้เรื่องได้ราวอะไร ไปคลุกเคล้ากับอะไรมา มันก็ไม่ว่าเพราะมันดำอยู่แล้ว

ทีนี้เวลาออกมาปฏิบัติ เราชำระสะสางระมัดระวังตัวเอง เรื่องเสียงเช่น อิตฺถิ สทฺโท เป็นต้น มันแหย็บเข้ากระเทือนจิตได้รวดเร็วจึงทำให้เราเอะใจ ๆ อยู่เรื่อย เอ๊ะทำไมชอบกล ๆ พอจิตก้าวเข้าสู่ความสงบได้เรื่องเหล่านี้มันก็หมดปัญหาไป ๆ นี่ก็ไม่ใช้เล่นเรื่องจะทำให้จิตสงบนี้ก็ดี บังคับบัญชาจิตใจอยู่ยั้ง ยืนก็ดี เดินก็ดี นั่งก็ดี นอนก็ดี ประการหนึ่งก็คือหลักนิสัยสำคัญ นิสัยเราทำมันจริงจัง ทำอะไรทำจริง ๆ อยู่เฉย

ๆ ไม่ได้ ถ้าต้องทำซิเอาจนมันอยู่ สงบได้ เวลาออกปฏิบัติทางด้านปัญญามันก็เป็นอย่างนั้นอีกเหมือนกันมันก็จริงเหมือนกัน มันเป็นเรื่องยากทั้งนั้นแหละ

เรื่องสมาธินี้กว่าจะตั้งหลักตั้งฐานได้เป็นที่แน่ใจก็แทบเป็นแทบตาย ยากก็ช่างมันเป็นไร เรารู้อยู่แล้วว่างานนี้เป็นงานที่จะถอดถอนกิเลสตัณหาเหนียวแน่นที่สุดไม่มีอะไรเกินหน้ากิเลสไปได้ ประเภทใดก็ตามเหนียวแน่นทั้งนั้น ฆ่าตายยาก ถอนยากคือถอนกิเลส ไม่ว่าจะประเภใดเป็นเหมือนกันหมด เป็นตัณหาเหนียวแน่นแก่นกิเลสจริง ๆ ด้วยกันทั้งนั้น จึงต้องได้ใช้ความเพียรอย่างเหนียวแน่นแก่นธรรมเหมือนกันไม่อย่างนั้นไม่ถึงกัน ต้องเอาให้จริงให้จัง แล้วมันก็ทันกัน จิตก็หมอบ ทำไมจึงหมอบ ก็คือกิเลส นั่นแหละหมอบไม่ใช่จิตหมอบ เราหากพูดติดปากเราว่าจิตหมอบ คือจิตได้รับความสงบเนื่องจากกิเลสมันหมอบลงไป มันไม่พาจิตฮึกเหิมหรือคึกคะนอง เราก็ได้รับความสบาย

สบายเพียงเท่านี้ยังไม่แล้ว เอาจนกระทั่งถึงได้หลักได้เกณฑ์แห่งความสบาย แน่ใจว่าไม่เสื่อมโน่นมันถึงชัดเจนไป เอ้อ ต้องอย่างนี้ซิ มันทำไมจะไม่รู้ สนฺทิฏฐิโก พระพุทธเจ้าไม่ทรงผูกขาดสำหรับผู้ปฏิบัติที่ควรจะรู้จะเห็นได้ในธรรมแจ้งใด ต้องรู้ต้องเห็นขึ้นมาด้วยตัวเอง ที่เรียกว่า สนฺทิฏฐิโก จะรู้เองเห็นเองด้วยการปฏิบัติของตนเอง เลยจากนั้นไปก็ เวทิตพฺโพ วิญญูหิ เท่านั้นละซิ สนฺทิฏฐิโก นี้พูดเป็นธรรมกลาง ๆ ได้ทั้งธรรมชั้นต่ำชั้นสูง เวทิตพฺโพ วิญญูหิ นี้มักจะพูดธรรมชั้นสูงขึ้นไป ธรรมชั้นต่ำอย่างพวกเราไม่อาจเอื้อม เพราะ วิญญูหิ ท่านผู้รู้ทั้งหลาย ผู้รู้นี้เป็นภูมิสูง รู้จำเพาะตน

เมื่อเราทราบวากิเลสเป็นของเหนียวแน่น แล้วความเพียรของเราจะไม่เหนียวแน่นให้ทันกันจะได้หรือ ฟังแต่ว่าให้ทันกัน ถ้าไม่ทันก็ไม่เจอกันไม่ได้ต่อสู้กัน ไม่เห็นแพ้เห็นชนะซึ่งกันและกัน จึงต้องต่อสู้ เอาให้จริงให้จัง จิตไม่สงบหาความสบายไม่ได้ ไม่ว่าจะเพศใดแหละ ถ้าเป็นกรรมฐานก็เป็นแต่ชื่อเฉย ๆ หาความสงบไม่ได้ เพราะจิตไม่เป็นกรรมฐานนี้มันเป็นกรรมถอนว่าไง มันท้อมันถอยมันถอนตัวออกจากความพากความเพียรถอนตัวออกจากอรรถจากธรรม จากศีล จากสมาธิ จากปัญญา

ในขณะที่มันถอนตัวออกนั้นมันก็เข้ากับฝ่ายกิเลสเสีย เป็นบริษัทบริวารของกิเลส กิเลสเหยียบย่ำทำลายแหลกไปเสีย แนะ จะว่าไง พลิกให้มันหลายส้นหลายคมชิสติปัญญาที่อยู่พลิกไปไหนก็ได้เป็นธรรมหมด ถ้าเป็นฝ่ายแก้กิเลสแล้วเป็นธรรมทั้งนั้น เอาให้จริงให้จัง

จิตสงบแล้วสบาย เพียงขั้นสมาธิขั้นสงบเท่านั้นก็สบาย ไม่กักรุ่นวายกับรูป เสียง กลิ่น รส เครื่องสัมผัสต่าง ๆ ยิ่งเราได้ใช้ปัญญาพิจารณาสิ่งเหล่านี้ยิ่งด้วย

แล้ว มันก็ยิ่งปล่อยวางเข้ามาด้วยความเห็นโทษ นั่นเชื่อว่าปล่อยวางเข้ามาด้วยปัญญา และเห็นชัดเจนกันไปก็ตัดกันขาดเป็นตอน ๆ ไปโดยลำดับ ๆ ตัดกิเลสก็ตัดที่ตรงนี้

รูปก็ไปจากจิตนี้แหละ ตาเป็นประสาทอันหนึ่งที่รับในรูปเห็นรูป หูเป็นประสาทอันหนึ่งเป็นทางเดินของจิตแล้วก็เข้ามาสู่จิต ตีชัวร์กชังเกลียดโกรธอะไรก็เข้ามาที่นี้ ปัญญาที่ค้นคิดขึ้นมา วินิจฉัยสิ่งที่น่าเกลียดน่าโกรธน่ารักน่าชัง ให้เห็นตามความจริงของมันด้วยปัญญาแล้วมันก็ถอน หรือวางตัวปลีกตัวออกมาเอง ปล่อยเข้ามา ๆ

ท่านถึงให้พิจารณาอสุภะข้างนอกอสุภะข้างใน รูปนอกรูปใน ไม่ว่าข้างนอกข้างในเป็นมรรคทั้งนั้นถ้าพิจารณาเพื่อการถอดถอน เพื่อความรู้แจ้งเห็นจริง เพื่อความปลอดภัย เป็นมรรคทั้งหมด ถ้าพิจารณาเพื่อความสังสมกิเลส นำรักนำชอบใจ เช่น รักสงวนร่างกายของเรานี้ก็เป็นสมุทัยแล้วจะพิจารณาอะไรมัน มีแต่เรื่องความสวย ความงามเต็มตัวเต็มหัวใจ ข้างในก็เป็นสมุทัย พิจารณาเพื่อลง อนิจจัง ทุกขัง อนัตตา อสุภะอสุภังปฏิกุสโสโครกแล้วไม่ว่าข้างนอกข้างใน เป็นสิ่งที่ทำให้จิตใจเกิดความเบื่อหน่ายคลายความกำหนดความยินดีทั้งหลาย เข้ามาสู่ความสงบร่มเย็นไม่มีสิ่งใดรบกวน นั่นแล นี่เป็นมรรค

ให้ใช้เสมอปัญญาถึงกาลจะใช้ อย่าไปเลือกกาลเลือกเวลาว่าให้สมาธิได้ขั้นนั้น ขั้นนี้ก่อนจึงใช้ปัญญา นั่นคือความคาดหมาย เวลาใดที่ควรจะใช้ปัญญาก็ใช้ ปัญญาที่เป็นเครื่องถอดถอนกิเลส สมาธิเป็นเครื่องผูกมัดกิเลสเข้ามาให้อยู่เป็นความสงบ ปัญญาเป็นเครื่องถอดถอน ประการหนึ่ง เป็นเครื่องให้กิเลสสงบตัวประการหนึ่ง เป็นความชอบธรรมด้วยกันทั้งนั้น ขอให้เหมาะกับกาลเวลาหรือโอกาสเมื่อไรที่เหมาะสม เกิด ใช้กันได้ทั้งนั้น แต่สำคัญปัญญานี้เป็นสิ่งที่เราจะใช้ติดแนบไปกับการบำเพ็ญทุกกัณ ไม้จั่นไม่รอบตัว สติปัญญาเป็นสำคัญ

พูดท้ายเทศน์

ปัจจุบันจิตปัจจุบันธรรม ไม่ห่วงอดีตไม่ห่วงอนาคต ไม่ห่วงเรื่องราวอะไรทั้งหมดยิ่งกว่าหลักธรรมหรืองานของตอนที่กำลังทำอยู่ในปัจจุบัน เต็มอยู่ในนั้นจะอยู่ในตรงนั้น ความรู้ทั้งหมดก็อยู่ตรงนั้น ไม่ไปห่วงอดีตอนาคตกับอารมณ์ใด ๆ ซึ่งเป็นสิ่งจะมาทำลายหรือลบล้างงานที่กำลังทำอยู่ให้เสียไป เป็นปัจจุบัน ปัจจุบันจิตปัจจุบันธรรม ทำอะไรให้มันเต็มเม็ดเต็มหน่วยไม่ห่วงไม่ใยอะไร

ในขณะที่ทำนั้นไม่ได้คิดถึงเรื่องอะไรทั้งนั้น มีแต่อันเดียวนี้เท่านั้น อันเดียว ๆ ทำอะไรเป็นอันนั้นเท่านั้น ๆ ไม่มีอันอื่นที่จะเข้ามายุ่งเหยิงวุ่นวาย คือความคิดไม่แทรก ความคิดที่มาคอยทำลายไม่แทรกไม่มาทำลาย มีแต่งานอันนั้นเต็มเม็ดเต็มหน่วย ๆ

มันทำให้คิดเองเรื่องเหล่านี้ขอให้เป็นในหัวใจเถอะ เรื่องอดีตอนาคตไม่มีความหมาย ใครเป็นอดีตถ้าไม่ใช่หัวใจคิดไปเรื่องอดีต ไม่ใช่หัวใจคิดไปเรื่องอนาคต ไม่ใช่หัวใจเป็นตัววุ่นวายใครเป็นตัววุ่นวาย เมื่อหัวใจไม่วุ่นวายแล้วมันจะไปอะไรกับอดีตอนาคต ถ้าไม่ให้เป็นด้วยเหตุผล อดีตก็ไปได้ด้วยเหตุผล อนาคตก็ไปได้ด้วยด้วยเหตุผล

เมื่อเหตุผลลงในปัจจุบันก็เหมือนไม่มีอดีตอนาคต มันก็ลงปัจจุบันหมด ไม่มีอะไรมาดึงมาหน่วงมาเหนี่ยว โลกทั้งหลายสามโลกธาตุก็ตามเถอะ ไม่มีอำนาจ มันเหมือนไม่มี มีแต่ความรู้อันเดียวที่เด่นอยู่เท่านั้นเต็มเม็ดเต็มหน่วยของตัวเอง ไม่มีกาลไม่มีสถานที่เวล่ำเวลาอะไรเข้ามายุ่งมากวนมาทำลาย ทำอะไรก็ทำตามนั้นเต็มเม็ดเต็มหน่วยในหลักปัจจุบัน ๆ

เห็นขึ้นในเจ้าของมันถึงพูดได้เต็มเม็ดเต็มหน่วยเต็มปาก ถ้าไม่เห็นแล้วก็อย่างว่านั่นแหละ ลูบ ๆ คลำ ๆ ไป ถ้าได้รู้ได้เห็นแล้วมันไม่สงสัย จะสงสัยอะไรก็เต็มอยู่ในหัวใจนี้แล้ว หัวใจไม่สงสัยอะไรจะสงสัยในโลกนี้ ก็มีใจดวงเดียวเท่านั้น มีกิเลสเป็นเจ้าเล่ห์เจ้าเหลี่ยม ไล่มันออกหมดดูซิจะเอาอะไรมาเป็นเจ้าเล่ห์เจ้าเหลี่ยม มีแต่ธรรมล้วน ๆ แล้วก็ไม่มีอะไรมาดึงมาดูดได้ กิเลสเป็นเครื่องดึงดูด ดูดไปโน้นดูดไปนี้ ผลักไปโน้นผลักไปนี้ ถ้าอันนั้นไม่มีอะไรจะผลัก อะไรจะมาดึงดูดถ้าพูดถึงว่าดึงดูด ความจริงมันผลัก ผลักให้ปรุงเรื่องนั้นผลักให้ปรุงเรื่องนี้

จิตจึงอยู่กับเรื่องตลอดเวลา เรื่องนั้นต่อเรื่องนี้เรื่องนี้ต่อเรื่องนั้น มีแต่เรื่องชั้นธหลอกเจ้าของ เป็นมโนภาพ เรื่องราวนั้นเรื่องราวนี้ คนนั้นคนนี้ บ้านนั้นเมืองนี้ อดีตที่ผ่านมาแล้วเป็นเรื่องของตัวที่เคยพบเห็นอะไรมันก็ไปลากออกมา ปรุงมา ปรุงมาอยู่ในตัวเองนะ เรื่องนั้นไม่ทราบมันหายไปไหนแล้ว มันหากปรุงขึ้นมาเป็นเรื่องเป็นราวเหมือนสด ๆ ร้อน ๆ เหมือนไปเห็นสด ๆ ร้อน ๆ เป็นเรื่องของจิตทั้งนั้น นี่ละเรียนวิชาจิตให้มันรู้จักกันอย่างนั้นซิ

พอถึงขั้นมันจะรู้มันก็รู้ ถึงขั้นสติปัญญาอัตโนมัติแล้วสิ่งเหล่านี้รู้จักกันแหละ มันดีกันกับสิ่งเหล่านี้ รบกันกับสิ่งเหล่านี้ ตกลงไปมันก็เข้าไปหาหลักใหญ่ มันออกมาจากไหน ออกมาจากจิต จิตนี้เป็นจิตอะไร เป็นจิตอวิชา แน่ะ ลงไปตรงนั้น ๆ ไล่เท่าไรก็ลงไปตรงนั้น ๆ หลายครั้งหลายหนเพียงแสบก็ทัน ๆ เพราะตัวหนึ่งเป็นตัวตามต้อนตามตีตามฟาดตามฟันกันอย่างไม่ลดไม่ละ เต็มไปด้วยกำลังความมุ่งมันอย่างจริงอย่างจังไม่ใช่เป็นไปเล่น ๆ

หลายครั้งหลายหนเข้าไปมันก็ถึงกันซิ ถึงกันแล้วก็ทำลายกันได้ พอทำลายกรรมวัฏจักรเสร็จไปแล้ว ก็เหมือนกับว่าโรงงานระเบิดนิวเคลียร์นั้นได้ถูกทำลายหมดแล้ว โรงงานยาพิษ โรงงานผลิตยาพิษขึ้นมาได้ถูกทำลายแล้ว ที่นี้ก็ว่างหมดละซิที่นี้ ถึง

สังขารจะคิดขึ้นมาก็เพียงแย็บ ๆ ๆ หาหลักหาเกณฑ์หาต้นหาต่อไม่มี เพราะมันไม่มี ต้นต่อ ต้นต่อของสังขารแท้ ๆ ที่จะให้เป็นเรื่องของกิเลสมันคืออวิชชา คือตัวกิเลสอัน เป็นพื้นเพเดิม มันผลักรอกออกมาให้คิดนั้นให้สำคัญนั้นสำคัญนี้ยุ่ง พอทำลายอันนั้นแล้ว เหลือแต่จิตล้วน ๆ ธรรมล้วน ๆ แล้ว

ทีนี้สังขารปรุงขึ้นมามันก็สักแต่ว่าปรุงแล้วเกิดดับ ๆ อยู่ตามนิสัยของมัน อันนี้ มันเป็นอยู่ตามธรรมชาติ แต่ให้รู้ว่ามันเป็นอยู่ตามธรรมชาติ ไม่มีอะไรมาบังคับมันให้ เป็น ถ้ามีกิเลสก็คือกิเลสบังคับมันอยู่ทุกระยะ ให้ปรุงให้แต่งให้สำคัญมันหมายเรื่อง นั้นเรื่องนี้อยู่ตลอดเวลา พอทำลายรังแห่งยาพิษหมดแล้วมันก็ว่าง ว่างอยู่ในใจนั้น แผลจะว่างที่ไหน ว่างจากจุดที่มันเคยผลิตยาพิษนั้น นั่นโรงงานมันอยู่ตรงนั้นทำลาย ออกหมดแล้วที่นี้มันก็ว่างละซี

เอ้า ทีนี้สังขารมันจะปรุงไปที่ไหน มันก็ปรุงของมันได้แต่ไม่มีอะไรมาเป็นผู้บงการบังคับที่จะให้เกิดพิษเกิดภัยเหมือนแต่ก่อน ธรรมบังคับให้ปรุงนี้ก็ไม่มีอะไรที่จะ ให้เป็นพิษ ฟังแต่ว่าธรรมเป็นไร เมื่อธรรมเป็นเจ้าของของขันธ ธรรมก็ใช้ขันธ ดังพระ พุทธเจ้าทรงเทศนาสั่งสอนสัตว์โลกทั้งหลาย นั่นแหละทรงใช้สังขาร สัญญา สังขาร วิญญาณ ออกมาใช้ได้ยืมการสืบทอดการรับกัน มีการถามการตอบ สัญญาความ จดจำได้บ้านโน้นเมืองนี้ คนนั้นคนนี้ เรื่องนั้นเรื่องนี้ ความปรุงก็ปรุงเรื่องอรรถเรื่อง ธรรมคำสั่งสอน ธรรมเป็นเจ้าของ พอหยุดนี้แล้วก็ยิบแย็บ ๆ อยู่ตามธรรมชาติของมัน ไม่เป็นพิษเป็นภัยเหมือนกิเลสเป็นเจ้าตัวการเป็นเจ้าของบังคับ มันติดกันตรึงนี้

เพราะฉะนั้นเราถึงกล่าวพูดว่าขันธก็เป็นขันธล้วน ๆ เราจะไปหาจากคัมภีร์นำ กลัวไม่เจอนะ ขันธนี้ก็กลายเป็นขันธล้วน ๆ ไป ผมเองก็ไม่เห็นในคัมภีร์แต่เห็นในนี้จะ ว่าไง เห็นอะไรเป็นพิษไปหมด พลิกมาเผาตัวเองนี้จะเผาใคร

พอโรงยาพิษหรือโรงผลิตยาพิษก็ถูก ถูกทำลายลงไปแล้วก็กลายเป็นขันธล้วน ๆ เสีย จะปรุงอะไรปรุงไป ๆ แล้วหายเจ็บ ๆ ไม่ได้เป็นสัญญาอารมณ์ฝังจิตฝังใจให้ เกิดความกดถ่วง เกิดความทุกข์ทรมานภายในจิตใจเหมือนแต่ก่อน ปรุงไป ๆ ก็ดับไป ๆ มันก็ยิบแย็บ ๆ เท่านั้นเอง ตัวความปรุงมันก็ไม่ทราบความหมายของมัน ยิบแย็บ ๆ อ้อ เป็นอย่างนี้เอง ถึงวันสลายจากกันมันถึงจะหยุด ถ้ายังมีชีวิตอยู่ก็เป็นไปอย่างนี้ เป็น แต่เพียงว่า

เรื่องการพิจารณาสำคัญมาก ใครอยากจะทำก็พิจารณาให้มาก พิจารณาให้ เข้าใจเรื่องธาตุเรื่องขันธ เรื่องความคิดความปรุงของตัวเอง พยายามติดตามมัน มันไป เกี่ยวข้องกับอะไรเอานั่นมาคลี่คลายดูให้ละเอียดล่อ ก็ครั้งก็หนไม่สำคัญ สำคัญที่ ความเข้าใจ เข้าใจอย่างถึงใจแล้วยังไงก็ไม่ถอยในเรื่องที่จะปล่อย ไม่ต้องบอกมัน

ปล่อยเอง ไม่เข้าใจอยากให้มันปล่อย นับเทียนนั้นเทียนนี้อ่าไปนับ ไม่ได้ภาวนาเพื่อ
นับเทียน เช่น เดินจงกรมได้เท่านั้นเทียนเท่านี้เทียน หาเดินนับเทียน กิเลสไม่ได้นับเทียน
กับเราแต่มันพอกพูนอยู่บนหัวใจมีจำนวนเท่าไรนับได้หรือ นั่นเอาอย่างนั้นซี

กิเลสตายไปหมดแล้วก็หมดเท่านั้นเองภาระ ความยุ่งเหยิงวุ่นวายหนักหนาแต่
ก่อนมาก็หมดไป มีแต่ ภารา หเว ปญจกขุขุธา เท่านั้น พออยู่พอกินพาหลับพานอนพา
ขับพาถ่าย เจ็บนั้นปวดนี้กินหยุดกินยายุ่งกันไปอยู่ตามนี้เท่านั้นเองไม่เห็นมีอะไร จน
กว่ามันจะสลายตัวลงไปจากการผสมกัน หมดความรับผิดชอบ จะว่าหายห่วงก็ไม่สนิท
ใจ ถ้าว่าหมดความรับผิดชอบนั้นสนิทใจสำหรับความรู้สึกของตนเอง หายห่วงก็ไม่เห็น
ได้ห่วงมันนี่นะ ใจก็รู้อยู่ชัด ๆ ไม่ได้ห่วงอะไรมันนี่ ต่างอันต่างอยู่เท่านั้น แต่ความรับ
ผิดชอบมันมี ไม่ใช่มีแบบยึดมั่นถือมั่นอุปาทาน เป็นอะไรก็ต้องแก้ไขตัดแปลงกันไป
ตามเรื่อง เช่น เจ็บไข้ได้ป่วย เจ็บท้องปวดศีรษะ หิวกระหาย อยากหลับอยากนอนก็พา
มันไปตามเรื่องความรับผิดชอบมันเท่านั้นเอง เมื่อหมดอันนี้แล้วมันก็หมดปัญหา

อยากให้หมู่เพื่อนได้รู้ได้เห็นนี่นา สิ่งนี้มีอยู่กับตัวแท้ ๆ นี่ทำไมไม่รู้ไม่เห็น
พิจารณากันยังงี้ มีแต่ความอ่อนแอมันก็ได้เรื่องนะ กิริยาภายนอกอ่อนแอภายในก็
อ่อนแอเหมือนกันมันบอก เรามาคิดดูเรื่องการดำเนินนี้เราเป็นคนหยาบ พิจารณา
ย้อนหลังทุกวันนี้มันกลัวนะ โอโห มันทำได้ คือมันทำไม่ได้ทุกวันนี้ จะทำเหมือนอย่าง
แต่ก่อนมันทำไม่ได้ กำลังก็ไม่อำนวย ร่างกายคือเครื่องมือไม่อำนวย และจิตคือความ
มุงมั่น พลังของจิตคือความมุงมั่นก็มีกำลัง

ความมุงมั่นเป็นเหตุให้จุดลากร่างกายสู่ความเพียร เดินจงกรม นั่งสมาธิภาวนา
เพราะความมุงมั่นนั้นละพาให้มีความเพียรทุกแง่ทุกมุมมันไปพร้อม ๆ กัน นี่เราพูด
ตามความจริงเรามุงจริง ๆ นะ โอโห มันหิวมันกระหายเหมือนจะเป็นจะตาย ก็เคยเล่า
ให้หมู่เพื่อนฟังแล้วมันเป็นเรื่องภายใน เพราะฉะนั้นเราจึงเล่าให้ฟังได้เฉพาะบุคคลเป็น
กาลเป็นเวลาที่มาสัมผัส

ก่อนผมบวชผมไม่ได้คิดว่าจะบวชอยู่นาน ๆ อย่างนี้ละ บวชเพราะพ่อ น้ำตาพ่อ
ร่วงลงให้เห็นต่อหน้าต่อตา แต่ผมยังไม่ลืมที่ผู้เฒ่าเขาตุลลายมือ พ่อใหญ่เถิง ๆ เป็น
เพื่อนกันแกขยันมากนะ เขาเรียกว่าหลานหลวงกำแหง เขาก็เรียกเราว่าหลานพ่อเฒ่า
แพง แพงนะแม่ผมนี่ พ่อของแม่ขยันไม่มีใครสู้ในบ้าน ถ้าหลานหลวงกำแหงกับหลาน
พ่อเฒ่าแพงได้ทำงานแล้วไม่มีใครสู้แหละ เราก็นิทกกันไปด้วยบ้านคุยกัน บางทีมันก็
ไปบ้านเรา เราก็มานบ้านมัน..พ่อใหญ่เถิงนี่ ไปมีอะไรก็กินโน้นเลย เราก็กินกันมา
บ้านเขาก็กินเลย ถือเป็นอันเดียวกัน สนิทกันขนาดนั้นละ พ่อแม่ไม่เคยสนใจไม่เคยจะ

เล่าให้ฟัง ใอันั้นไปกินข้าวบ้านกู ๆ เจยเหมือนไม่ได้กิน เขามากินข้าวบ้านเราก็เหมือนกัน เราไปกินข้าวบ้านเขาก็เหมือนกัน

วันหนึ่งอีตาคนอำเภอกุมภวาณี คนนี้แกเป็นคนสุขุมนะไม่ค่อยพูด พูดแต่ว่าจะบวช ๆ พ่อใหญ่เถิงนี้ละ จะบวช ๆ ไหนพ่อขอดูลายมือหน่อยนะ มานั่งฟังอยู่นี้มีแต่จะบวช ๆ มันจะได้บวชจริง ๆ หรือไหนให้พ่อดูลายมือหน่อยนะ แกไม่พูดนะแกนั่งอยู่อย่างนั้นละนิสัยแก คนอายุประมาณสัก ๕๐ ก็ดู ผมยังไม่ลืมนะ จ้างก็ไม่ได้บวช ว้างเลยนะพูดยันด้วยนะ เป็นคนนิสัยไม่ค่อยพูด คนเคร่งขรึม นี่จ้างก็ไม่ได้บวช นี่คุ้มันติดข้างอยู่นี้ มันจะเอาเมียเร็ว ๆ นี้ละ ใเราก็ยังมั่นใจเพราะเราไม่ต้องการจะบวช เราต้องการจะเอาเมีย

พอทางนั้นดูเสร็จแล้วเราก็ เอ้า ดูให้ผมหน่อย แต่เขาไม่ว่าผมหรือก ดูให้ช้อยภาษา นี้ ช้อยเจ้า ช้อยเท่ากับผม เอ้า ดูให้ช้อยหน่อยนะ พ่อดู เอ้อ ผู้นี้ใช่แล้วนี้ เอ๊ะ ผมว่าจะเอาเมียอยู่นะ จ้างก็ไม่ได้ เนะคนนี้อีกกะยัน ผู้นี้ถึงถูกได้บวชแน่ ๆ ว้างเลยนะ ผู้นั้นจ้างก็ไม่ได้บวช

เราก็ไม่ได้คิดจะบวชแต่เวลาจะเป็นไม่ยากนี่ละ นั่งรับประทานร่วมวงกันอยู่ พ่อ กับลูกหลาย ๆ คน แมกันั่งตรงโน้น พ่อก็นั่งตรงนี้ ลูกเต็มอยู่นี้ บทเวลาจะเป็นนะเหตุไม่ยากผมนะ การบวชก็ง่ายนิดเดียวบเวลาจะบวช ก็สมกับที่ว่านี้ ถ้าจะเอาเมียที่ไรก็ผิดก็พลาดไปทุกที่ทั้ง ๆ ที่พ่อผู้หญิงชอบหมดทั้งนั้นแหละ พอเราขึ้นไปบ้านไหน แต่ก่อนเขามีทำงานปั่นฝ้ายปั่นไหมกันทางภาคอีสาน ทุกวันนี้ก็มี เขาไปเที่ยวกันแต่เขาว่าไปเล่นสาว ภาษาทางนี้ ถ้าเราไปขึ้นบ้านไหน โอ้ย เสียงลั่นไปแหละ คือพ่อแม่ทางผู้สาวนะชอบมากแต่ลูกสาวไม่เห็นชอบอะไร คือเขาอยากได้เรา เขาเห็นเราขยันก็รู้จักกันอยู่แล้วนี่

ที่นี้ก็กินข้าวกันเสียบ ๆ ดูเหมือนไม่ได้พูดระยะนั้นนะ อยู่ ๆ พ่อพูดขึ้นมาเฉย ๆ กูก็มีลูกหลายคน ลูกผู้ชายใคร ๆ กูก็ไม่ แต่บักบัวกูก็ไม่เคยยกย่องลูกกู กูปล่อยให้ทำงานอะไรให้กูแล้ว เป็นที่นอนใจเลย ไม่เคยได้หนักใจกับการบ้านการงานอะไรทั้งนั้นกับบักบัวนี่ละ ถ้าลงได้ทำมันเก่งกว่ากูด้วย ธรรมดาพ่อไม่เคยยกย่องลูกนะ มันลงได้ทำอะไรแล้วเก่งกว่ากูด้วยเข้าไป กูสู้มันไม่ได้ไอนี้ แต่ที่สำคัญที่ว่ากูพูดบอกให้มันบวชที่ไร มันนิ่งมันเฉยเหมือนไม่มีปากมีตัง (ตัง = จมูก) กูตายไปนี่คงจะจมลงในนรกไม่มีใครจะจุดลากขึ้นจากนรกแหละ

กูหวังฟังคนเดียวเท่านั้น นอกนั้นกูไม่หวังฟัง ใอันี้กูอาศัยมันได้ทุกอย่าง เรื่องการงานนี้ทุกสิ่งทุกอย่างกูเบาใจทั้งหมด ไม่เคยได้ต้องติมันเรื่องการเรื่องงาน แต่ให้บวชนี้กูพูดมาไม่รู้กี่ครั้งมันไม่เคยตอบไม่เคยพูดอะไรเลย เหมือนไม่มีปากมีตัง กูตายไปนี่คง

จมในรกไม่มีใครจุดลากขึ้นแหละ พอว่าอย่างนั้นน้ำตาร่วงปุบปับ ๆ เรามองดูนี่นะ แม่มองมาเห็นพ่อเอาอีกแหละ ร่วงปุบปับ ๆ เราลุกเลยไม่กินกระทั่งน้ำนี่เลย ไปคิด ชาวกินไม่อิ่มน้ำก็ไม่ได้อิ่ม ลงบันไดหนีเลย

คิด ๓ วันนะ คิดถึงเรื่องการบวชมาทบทวน เอ้ พ่อมาน้ำตาร่วง ยกลูกก็เรียกว่ายกแบบยกทุ้มลงพุดง่าย ๆ ยกยกก็ยกยกเพื่อทุ้มลง บทเวลาจะให้บวชนี่ละทุ้มลง คิดเอ้ พ่อน้ำตาร่วงเพราะเรา คิดเอาความจริง ๆ นะไม่สบายหัวใจเลย คิดสงสารพ่อ พ่อแม่ก็เลี้ยงเรามา ทั้งบ้านทั้งเมืองเขาก็มีลูกมีเต้า ลูกเต้าเขายังบวชได้ แม้แต่ติดคุกติดตะรางเขายังมีวันออก นี่ไปบวชไม่ใช่ติดคุกติดตะราง คนอื่น ๆ เขายังบวชได้เขาสึกมาดมไป บางองค์ท่านบวชจนเป็นสมภารเจ้าวัดจนตายกับผ้าเหลืองก็ไม่เห็นท่านเป็นอะไร ทำไมเราบวชให้พ่อแม่เล็ก ๆ น้อย ๆ ไม่ได้มีอย่างเธอ เอาละนะที่นี้นะ คิด

สุดท้ายก็ลง เราเป็นคนทั้งคนเป็นลูกชายคนหนึ่ง เป็นคนคนหนึ่ง คนอื่นเขาบวชได้เราบวชไม่ได้เป็นไปไม่ได้ เอ้า บวชอยู่ในผ้าเหลืองมันอยากสึกจนกระทั่งตายก็ให้ตายดูซี พ่อแม่เลี้ยงมาก็ยากจนขนาดที่ว่าร้องห่มร้องไห้เพราะเราไม่บวชเท่านั้นมันพิลึกเหลือเกิน เราเป็นลูกของคนแท้ ๆ ปัญหานี้ผมสรุปเอาเลยนะ ๓ วันถึงตัดสินใจได้ ไม่เคยมาร่วมรับประทานกับพ่อแม่เลยตั้งแต่บัดนั้นแล้ว กลัวจะโดนปัญหานี้อีก

พอลงใจเรียบร้อยแล้วก็มากินข้าวละที่นี้ พุดในวงนั้นละ เอ้า เรื่องบวชจะบวชให้ว่างเลยนะ แต่ใครจะไปห้ามไม่ได้นะว่าบวชแล้วให้อยู่เท่านั้นปีเท่านั้นเดือนค่อยสึกอย่างนี้ไม่เอา บวชแล้วอยากสึกเมื่อไรจะสึก แม่ฉลาดกว่าลูกซิ เอ้า เอาเถิดลูกบวชให้เห็นต่อหน้าต่อตาแม่แล้ว ลูกออกมาขณะที่บวชนั้นนะจะมาสึกต่อหน้าคนมาก ๆ ที่ไปบวชลูกแม่ไม่ว่า ฉลาดไหมละฟังเอา ใครไปบวชแล้วออกมาจากอุปัชฌาย์ อุปัชฌายะก็ยังไม่วินิ พระกรรมวาจาาก็ยังไม่วินิ พระสงฆ์ก็ยังไม่วินิกัน คนก็แน่นอนอยู่นั้น ออกมาจะมาสึกต่อหน้าต่อตาคนมาก ๆ นี่มันไม่ขายหน้าโลกกระเทือนโลกเธอ ไม่บวชเสียไม่ดีกว่าหรือ มันดีกว่าบวชแล้วมาทำอย่างนั้นนี่นะ แม่ก็ต้องทราบว่ามันทำไมลงเพราะรู้อยู่แล้วว่านิสัยของเราเป็นยังไง

นิสัยเราไม่เคยเป็นคนเสียหายนี่ การประพฤติเนื้อประพฤติตัวแต่ไหนแต่ไรมาเราไม่เคยเสียหาย เราพุดคุยได้จริง ๆ การประพฤติตัวไม่เคยเถลไถล พ่อแม่ว่าฉัน เอ้า บวช บวชละที่นี้ พ่อบวชเข้าไปเราจะตั้งหน้าบวชให้สมบูรณ์แบบ ไม่ให้ตำหนิติเตียนเจ้าของได้ในหลักธรรมวินัยข้อใดเลย เราจะเอาจริงเอาจริงจนกระทั่งวันสึก กะไว้อย่างนาน ๒ ปี คิดไว้นะ บวชแล้วทำหน้าที่บวชให้สมบูรณ์ คือจะเรียนหนังสืออะไร ๆ ก็แล้วแต่เถอะจะทำหน้าที่ให้สมบูรณ์

ไปอ่านหนังสือนะซิ ประวัติพระพุทธเจ้า ประวัติพระสาวก อ่านธรรมะตรงไหน มันสะดุดเข้า ๆ ทันทินะ เอ๊ะ ๆ ทำไมเป็นอย่างนี้ ๆ อ่านประวัติพระพุทธเจ้าเกิดความ สดลสังเวททั้งสงสารพระพุทธเจ้าน้ำตาาร่วง ทั้งอัศจรรย์พระพุทธเจ้าน้ำตาาร่วงในการตรัสรู้ของพระพุทธเจ้า อ่านประวัติของสาวกที่มาจากสกุลต่าง ๆ ที่สำเร็จมรรคผลนิพพานที่ นั่นที่นั่นน้ำตาาร่วงเหมือนกัน

นั่นละที่นี้ เป็นเหตุละที่นี้จิตใจหมุนเข้าทางธรรมะเรื่อย ๆ ทางโลกค่อยจางไป ๆ หมุนเข้าเรื่อย โห นี่เราจะออกกรรมฐานเราอยากเป็นพระอรหันต์องค์หนึ่ง แต่ยังไง ต้องเรียนเสียก่อน เรียนให้เข้าใจเสียก่อนถึงจะออก ออก ๆ แน่ ๆ ออกปากพูดเลยนะ เรียนจบขั้นนั้นแล้วจะออกปฏิบัติ เพราะอยากเป็นอรหันต์ อยากเป็นกำลังนะ แต่มีปัญหาตอนหนึ่งที่ว่า แล้วมรรคผลนิพพานยังมีอยู่หรือไม่ ทำให้ลังเลใจอยู่ ขอแต่ครูบาอาจารย์องค์ใดช่วยชี้แจงมรรคผลนิพพานว่ายังมีอยู่และประจักษ์ให้เราเห็นได้อย่าง ชัดเจนแล้ว เราจะมอบกายถวายชีวิตต่ออาจารย์องค์นั้นเลย

ก็พอดีไปเจอท่านอาจารย์มั่น ท่านพูดผาง ๆ เหมือนว่านี่น่า ๆ เห็นไหมมรรคผลนิพพาน ตาบอดอยู่หรือ ไม่ได้ดูหรือนี่ เหมือนอย่างนั้น ผมก็ลงละที่นี้เข้าไปถึงท่านอาจารย์มั่นแล้ว แล้วที่นี้จริงไหมเอาเจ้าของละนะ เรื่องสงสัยมรรคผลนิพพานที่นี้เป็นอันว่าหมดปัญหาแล้ว ไม่มีทางสงสัยแล้ว มีแต่เราจะจริงไหมที่นี้ จริงซิ นั่นละที่นี้ตั้งแต่ บัดนั้นมาเรื่อย ความทุกข์ความยากความลำบากแสนสาหัสทนได้ทั้งนั้นแหละ ทนได้ไม่ถอยเพราะความมุ่งมั่นมีกำลังมากนี้ จิตไม่ได้มุงอะไรเลย

ที่แรกก็คิดจะไปสวรรค์ ที่แรกคิดจะไปพรหมโลก พออ่านประวัติสาวกมาก ๆ เข้า มันไม่ยากไปละซิ อยากไปนิพพาน สุดท้ายก็อยากไปแต่นิพพานอย่างเดียว อยากเป็นพระอรหันต์อย่างเดียวเท่านั้น ไม่มีเปอร์เซ็นต์อื่นเข้ามาเจือปนเลย ที่นี้จิตมันก็พุ่งลงตรงนั้นลงช่องเดียว เพราะฉะนั้นความเพียรมันถึงเด็ดของมัน แต่อย่างไรก็ตามผมนี้หยาบ โอ๊ย ลำบากลำบาก ทุกขาปฏิบัติ ถ้าสมมุติว่า ทันทินะ ภูริทัตตังคะ รู้ ๆ ได้ซำซำได้แต่ซำ เต็มที่นะงานถึงได้หนัก

คิดย้อนหลัง โอ้โห คือมันกลัวเหมือนกันนะเดี๋ยวนี คิดย้อนหลังเจ้าของ โอ้โห อย่างนั้นมันก็ได้ ๆ คือทุกวันนี้มันทำไม่ได้ ร่างกายสุขภาพกำลังวังชาทางร่างกายก็ไม่อำนวย ประการที่สอง ก็คือความมุ่งมั่นก็ไม่เห็นมีนี่ มันไม่มี แต่ก่อนความมุ่งมั่นเต็มหัวใจ แต่นี้ความมุ่งมั่นไม่มี พูดได้เต็มปากว่าไม่มีเลย มุ่งมั่นอะไรก็ไม่เห็นมีแล้วจะไปทำอย่างแต่ก่อนได้ยังไงเมื่อกำลังใจก็ไม่มี จะว่าโง่ก็ยอมรับว่าโง่ ความมุ่งมั่นที่ว่าอยากเป็นพระอรหันต์ก็ดีหรืออยากไปนิพพานก็ดีมันไม่มี มันไปหมดกำลังของมันแล้วมันก็อยู่เฉย ๆ เรียกว่าคนหมดกำลังจะว่าไป อยู่เฉย ๆ นี่แหละ

อยากไปสวรรค์ก็แล้ว อยากไปนิพพานก็แล้ว อยากเป็นพระอรหันต์ก็แล้ว อยากอะไร ๆ มันก็ไม่เห็นอยากนี่ แต่เมื่อสรุปลงแล้วความไม่อยากมันแสนสบาย ว่าเท่านั้นพอ เอาแค่นั้น ความอยากคือความทวิโหย ความบกพร่องนั่นเองถึงอยาก เมื่ออ้อมแล้วจะอยากอะไร เอาตรงนี้เสียดีกว่า ให้มันเห็นในหัวใจเจ้าของซี

อ้าว คำพูดเหล่านี้ถ้าหากว่าเป็นคำโกหกหลอกลวงหมู่เพื่อนก็ให้ปฏิบัติ เมื่อจิตได้เข้าถึงความจริงมากน้อยเพียงไรแล้วจะยอมตัวของมันเองอยู่ในนั้นแหละไม่ต้องบอก พระพุทธเจ้าปรินิพพานไปได้ สองพันกว่าปีหรือแสนปีล้านปีก็ตามเถอะ จะไม่มี ความหมายในเรื่องกาลสถานที่ใดเลย แต่ความหมายจะมาเต็มอยู่ในหัวใจดวงเดี่ยวนี่ว่าพระพุทธเจ้าคืออะไร พระพุทธเจ้าอยู่ที่ไหน เมื่อเราไม่สงสัยธรรมชาตินี้แล้วเราจะสงสัยพระพุทธเจ้าทั้งหลายได้ยังไง ก็เหมือนกับว่าเรายูกับพระพุทธเจ้าตลอดเวลาถ้าจะพูดในทางสมมุติ ตลอดเวลาก็ตลอดเวลา ให้มันจริงอย่างนั้นซี

เพราะฉะนั้นถึงได้ว่าอดีตอนาคตมีความหมายอะไร ตาย ๆ ที่นั่นเกิดที่นี่มีความหมายอะไร ใจมันหมดความหมายในสิ่งเหล่านั้นแล้วเพราะเป็นสมมุติล้วน ๆ สิ่งเหล่านั้น ทำให้พ้นจากสิ่งเหล่านั้นเสีย จะว่ามาพึ่งตัวเองหรือก็ไม่ถนัดใจจะว่า จะหวังพึ่งใครก็ไม่มี ไม่ต้องพูดอย่างอื่นละ พึ่งใครก็ไม่มี แม้หวังพึ่งตัวเองนี่ก็ไม่เห็นหวัง

ธรรมะพระพุทธเจ้าไม่เด่นที่ไหนดนเด่นที่หัวใจ ธรรมะไม่อยู่ที่ไหน ใจเท่านั้นจะเป็นผู้สัมผัสธรรมทุกประเภท ไม่ว่าธรรมส่วนหยาบส่วนกลางส่วนละเอียดใจเท่านั้นจะเป็นผู้สัมผัส ละเอียดสุดก็ตามมีใจเท่านั้นจะเป็นผู้สัมผัส เป็นผู้รับทราบ เป็นผู้รับรอง เป็นเจ้าของสมบัติแห่งธรรมนั้น ๆ ไม่มี อันใดก็ไม่มี ชั้น ๕ เพียงชั้น ๕ เท่านั้นแหละมีแต่เป็นเครื่องมือสำหรับใช้

เอาให้จริงจังซี อย่าไปคิดห่วงหน้าห่วงหลังอะไรจะตีวิเศษวิโสในโลกอันนี้ มีแต่โลกเกิดตาย โลกเกิดตายสิ่งที่มันเกี่ยวโยงกันคืออะไร ความทุกข์ความทรมานความลำบากทางร่างกายและจิตใจนี้แยกไม่ออกกับเรื่องความเกิดตาย มันไปด้วยกันจนถึงวันตาย ตายแล้วมันก็ยังสืบต่อไปอีกเพราะใจไม่ตาย กิเลสมีมากน้อยมันก็จะติดตามหัวใจไปเกิดในภพนั้นนี้แบกกองทุกข์อย่างเดิมนั้นแหละ ฟาดลงให้มันขาดสะบั้นลงเสียในวงปัจจุบันนี้ไม่ให้มีอะไรสืบต่อเลย อดีตตัดขาด อนาคตตัดขาด ปัจจุบันก็รู้เท่า ไม่ยึดอะไรทั้งนั้น

สพฺพเพ ธมฺมา นาลํ อภินิเวสยา ธรรมทั้งปวงไม่ควรถือมั่น นี่เป็นวาระสุดท้ายแห่งการปฏิบัติ ท่านบอกธรรมทั้งปวงไม่ควรถือมั่น ธรรมทั้งปวงหมายถึงธรรมในสมมุติทั้งหมดไม่ควรถือมั่น นี่ตัดขาด สพฺพเพ ธมฺมา อนตฺตา พฺงฺลย ยอดแห่งธรรม

แท้ ๆ ก็คือ สพุเพ ธมฺมา อนตฺตา ธรรมทั้งปวงเป็น อนตฺตา ลึ้น เป็นสมมุติทั้งหมด ต่อพริบหมดแล้วอันนั้นเป็นอะไรไม่ต้องพูด

มีสมมุติขึ้นมาแย้งเช่นอย่างนิพพานเป็น อนตฺตา นี้ เราไม่ทราบเป็นยังไงหัวใจ เรามั่นกล้าค้ำกันจ้ง ๆ เลย ท่านเจ้าคุณท่านว่าในพระไตรปิฎกมี นิพพานเป็น อนตฺตา พระไตรปิฎกก็พระไตรปิฎกชนิดก้าง-กระดูกในอาหารนั่นแล นิพพานเป็นอนัตตา นิพพานก็เป็นไตรลักษณ์ละซี การพิจารณา อนิจฺจํ ทุกฺขํ อนตฺตา ก็เพื่อพระนิพพาน เพราะ อนิจฺจํ ทุกฺขํ อนตฺตา เป็นทางเดินเพื่อพระนิพพาน แล้วนิพพานยังกลับมาเป็น อนัตตาเสียเอง พระนิพพานก็ไม่เห็นอัครรรยํ นิพพานก็คือไตรลักษณ์นั่นเอง

ไม่ว่า อตฺตา ไม่วา อนัตตา ซึ่งเป็นสมมุติด้วยกันทั้งนั้น จิตจะไม่เข้าไปเกี่ยวข้อง เลยถ้าหากว่าเป็นจิตที่บริสุทธิ์จริง ๆ แล้ว จะไม่เข้าไปยึดในเงื่อนทั้งสอง ทั้งอตฺตาทั้ง อนัตตาซึ่งเป็นสมมุติด้วยกัน เช่นอย่างบุญบาปก็ยังมีอยู่อย่างนั้นในหนังสือก็ดี ปุญฺญ ปาปปหีนบุคคล ผู้มีบุญและบาปอันละเสียแล้ว บุญบาปเป็นสมมุติ เป็นบันไดสำหรับ หนุนขึ้นไป ๆ ถ้าเป็นฝ่ายดี บาปเป็นเครื่องกดถ่วง บุญเป็นเครื่องสนับสนุนไป เหมือน บันไดพอขึ้นถึงที่แล้วบันไดกับคนก็หมดปัญหากันไป สายทางเดินเข้ามาในวัดเรา นี้ เป็นต้นนะมันก็หมดปัญหากันไปเมื่อถึงที่แล้ว

อตฺตา อนัตตาก็เหมือนกันเช่นนั้น เมื่อถึงที่แล้วก็ปล่อยด้วยกันทั้งสอง เหมือน กับว่า ปุญฺญปาปปหีนบุคคล นั้นเอง ปล่อยเอง รู้ประจักษ์อยู่ในใจนั้น ไม่ได้เป็นอะไรนี้ เราพิจารณา อนิจฺจํ เห็นได้ชัด ๆ เรื่อง อนิจฺจํ คือยังงี้ ๆ พิจารณา ทุกฺขํ ก็ชัด ๆ พิจารณา อนตฺตา เป็นยังงี้ ๆ ก็เห็นได้ชัด ๆ พอปล่อยอันนี้หมดแล้วมาอันนี้แล้ว ธรรมชาติมันไม่ได้เป็นอย่างทั้งสามนี้ มันเห็นประจักษ์จิตเป็นสิ่งที่ค้ำกันได้เหว

พอพ้นจากสภาพสามอย่างนี้ออกมาแล้ว อันนี้ก็กลับตรงข้ามกับนั้นแล้ว แล้ว ยัง จะมาจับยึดเข้าไปใน อนตฺตา อีกเหว ออกจากคุกจากตารางไปแล้วยังจะจับยึดไป ใน ตารางอีกเหว ถ้าอย่างนั้นจะว่าพ้นโทษได้ยังงี้ ให้มันจริงอย่างนั้นซิ ให้มันรู้ในใจซิ

พระพุทธเจ้าท่านว่าอย่าเชื่อตามตำรับตำรา อย่าเชื่ออะไรในกาลามสูตร เชื่อใน บุคคลที่ควรเชื่อได้ ท่านหมายถึงธรรมขั้นนี้แหละ ชั้นผู้ปฏิบัติธรรมให้เห็นจริงตาม ลำดับด้วยตนเอง อย่างพระสารีบุตรพูดกับพระทั้งหลาย พระสารีบุตรบอกไม่เชื่อพระ พุทธเจ้า ที่นี้พระสงฆ์ทั้งหลายก็ยกโทษพระสารีบุตรว่า พระสารีบุตรนี้เป็นมิฉนาคิฎฐิ แม้กระทั่งพระพุทธเจ้าไม่ยอมลง พระสารีบุตรว่าไม่เชื่อพระพุทธเจ้า เราเชื่อเราเอง ว่า อย่างนี้

พระพุทธเจ้าท่านก็รับสั่งเรียกพระสารีบุตรเข้ามาพอเป็นกิริยาเพื่อจะเทศน์สอน พวกตาบอดนั้น ไหนสารีบุตรพระมาฟ้องเรา พวกหูหนวกตาบอดมาฟ้องเราถ้าพูด

ภาษาเราก็อ้างขึ้น พวกหูหนวกตาบอดมันคลานเข้ามานี่ตำไม้ตำตอ(ตำ = ชน,ปะทะ, สะดุด)มาฟ้องเรา ว่าเธอน่ะไม่เชื่อเรา เชื่อเธองค์เดียวใช้ไหม ใช้พระเจ้าข้า เป็นเพราะเหตุไรจึงไม่เชื่อเรา ท่านก็พูดถึงเรื่อง สนุทธิฎีกา พระองค์ประทานไว้แล้ว ข้าพระองค์ผู้ปฏิบัตินี้รู้จริงเห็นจริงตามนี้ไปโดยลำดับ ๆ จนกระทั่งเชื่อตัวเองได้เต็มส่วนยอมรับความจริงอันนี้ตามพระพุทธเจ้าทรงสอนด้วยหัวใจตนเอง

ถูกต้องแล้วสารีบุตร เราต้องการให้เป็นตัวของตัวนั้นแล ไม่ให้มาเกาะเกี่ยวเรา ไม่ให้มายึดเรา เหมือนอย่างพระนันทะก็เหมือนกัน พระนันทะที่พระพุทธเจ้าหาอุปายเอาหนีจากพิธีแต่งงานกับนางชนบทกัลยาณี พระพุทธเจ้าเป็นผู้รับรองทุกสิ่งทุกอย่างไว้ พอพระนันทะได้พ้นจากเรือนจำคือสิ่งคุมขังทั้งหลายอันเป็นตัวสมมุติโดยประการทั้งปวงแล้ว หนีเราก็ปลดปล่อยเธอแล้ว เราไม่ได้เป็นภาระรับรองเธอเหมือนอย่างแต่ก่อน แยกหามเธอเหมือนอย่างแต่ก่อนแล้ว ก็ทำนองเดียวกันนั้นแหละ ก็สอนให้เป็นตัวของตัวเอง

พระสารีบุตรท่านเป็นตัวของตัวเองท่านเต็มส่วนแล้ว พระพุทธเจ้าท่านทรงรับสั่งอย่างนั้น สอนพระทั้งหลายเหล่านั้น พวกตาบอดพวกหูหนวก ทั้งตาบอดทั้งหูหนวกทั้งเสียแข็งเสียขา(เสีย = เสื่อมคุณภาพ,ไม่ดี)คลานมาก็ล้มลุกคลุกคลาน พวกตาแตกอยากจะทำอย่างนั้นถ้าเป็นภาษาของเรา มาหาว่าพวกตาดี พวกตาบอดไม่ว่าตัวเองอยากจะทำอย่างนั้น

นี่ละกาลามสูตรท่านมุ่งให้เห็นตามความจริง เช่นอย่าง อนิจจัง ทุกขัง อนัตตา เอ้า พิจารณาเข้าไปซิ พิจารณา อนิจจัง ทุกขัง อนัตตา ยังไม่ได้เต็มภูมิแล้วจะถอนตัวออกมาไม่ได้ พอลงสุดท้ายก็เป็น ธมฺมา อนัตตา เต็มภูมิแล้วก็วางไตรลักษณ์ทันที ผิงออกมาเลย ยังจะมาจับยึดไปใส่ไตรลักษณ์อีกหรือ มันเห็นชัด ๆ อยู่ในหัวใจนี้จะว่าไง ถอนผิงออกมาแล้วจากไตรลักษณ์เพราะสมบูรณ์เต็มที่แล้ว เหมือนเราก้าวขาออกมาจากบันไดมาสู่ที่ เช่น ศาลาหลังนี้แล้วยังจะจับลากไปบันไดอีกหรือ